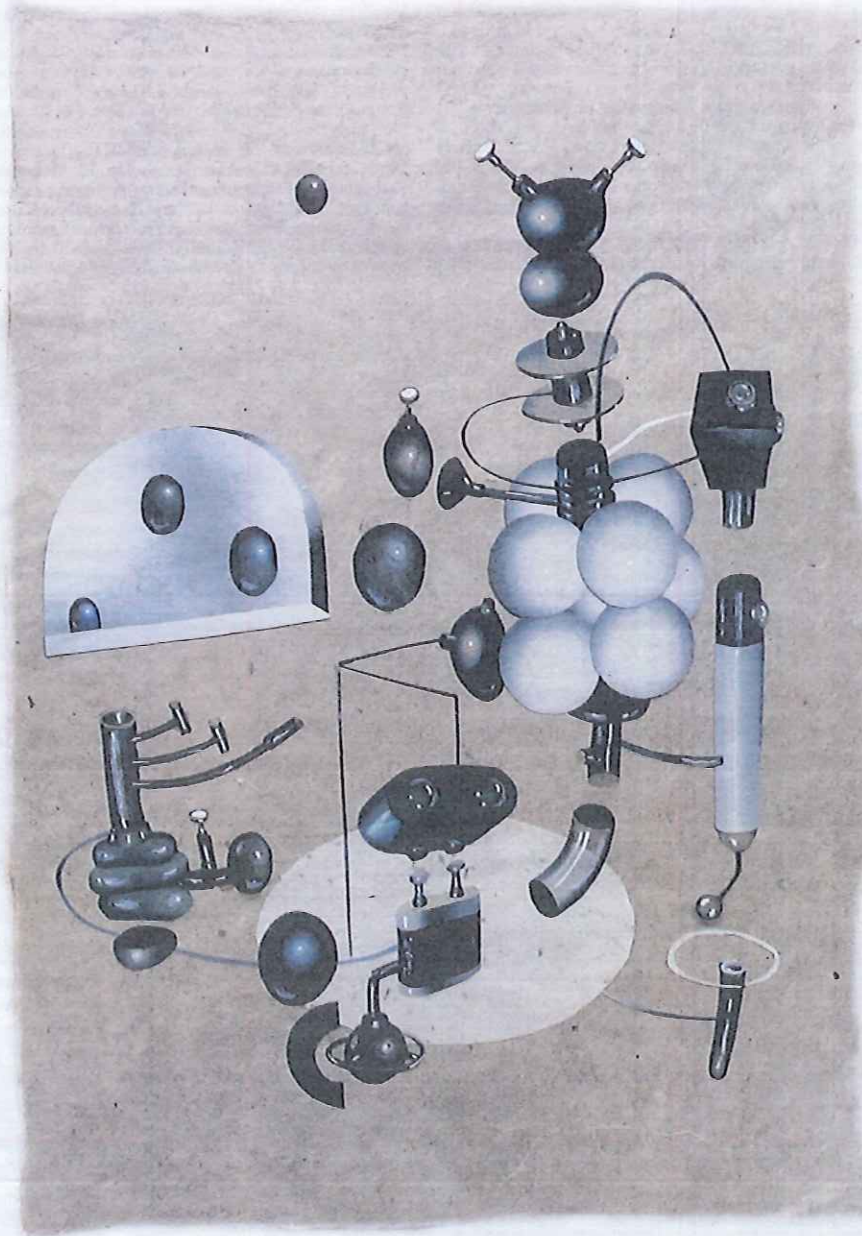

La ciència, la filosofia i la teologia al servei de la persona

DR. RAMON PRAT I PONS
TEÒLEG

Fase 2. Collage de fotolits sobre paper de Capellades, 41X32 cm cada peça, 2020

JESCO MERCÉ

Ètica mèdica i progrés.

Aquest article té per objectiu participar en un debat organitzat pel diari SEGRE sobre la relació de l'ètica mèdica amb el progrés científic, a partir del projecte europeu de fabricació de placenta artificial, en vista a crear un mitjà on es pugui allargar la gestació d'un naixement prematur. En l'horitzó d'aquest projecte hi ha la possibilitat de fabricar vida humana artificial. Faré una reflexió sintètica, puix que un estudi profund demana una extensió més complexa, perquè obre un debat ètic sobre la interrelació de la ciència, la filosofia i la teologia.

En primer lloc, enumeraré alguns paranys que cal evitar en el discurs. En un segon moment, suggeriré criteris generals per iniciar un debat sòlid i obert. Finalment, donaré la meua opinió personal i plantejaré unes preguntes de fons.

I.- Paranys a evitar en el discerniment.

Entre els paranys que cal evitar en el discerniment subratllo aquests:

- * El parany de barrejar els mètodes científic, filosòfic i teològic; i no assumir llurs límits. La ciència treballa amb un mètode empíric que ha ajudat a la recerca de solucions vitals per a la humanitat, però els científics mai són neutrals... La reflexió filosòfica ha escrit les millors planes de la història de la raó humana, però hi ha filòsofs que confonen la raó amb la seva ideologia, que sempre és subjectiva... La contemplació teològica ajuda la humanitat a tenir esperança davant el fracàs, la mort i la recerca del sentit de la vida, però alguns teòlegs fonamentalistes manipulen Déu al servei de llurs interessos mesquins.

- * El parany de no escoltar les interpel·lacions i savieses dels altres, i no ser crític davant les campanyes publicitàries dels poders establerts, especialment de l'econòmic i el polític.

- * El parany de desacreditar els qui pensen diferent, fent-ne una caricatura, en lloc d'acreditar la pròpia opinió mitjançant arguments sòlids basats en el diàleg interdisciplinari entre la ciència, la raó i l'espiritualitat.

III.- Criteris per fer un debat sòlid i obert al futur. Entre els criteris per endegar el diàleg subratllo aquests:

- * Observar la realitat obertament i sense por, que implica estar atents als fets, per tal de precisar bé l'objectiu del debat ètic, analitzar la realitat i fer una opinió correcta. La mirada oberta i sense por també exigeix tenir una mirada llarga, des de l'autenticitat personal i comunitària.

- * Optar pel respecte a la natura, als seus ritmes i, especialment, a la persona, que és la consciència crítica i afectiva de la natura. Aquest respecte a la natura i a la persona consisteix a estar al servei de tothom i no solament dels més rics, amb una opinió preferencial pels més pobres i exclosos.

- * El criteri de la proporcionalitat, per tal de no caure en la precipitació i el caos. Cal una escala de valors personal, comunitària i política per elaborar una despesa pública justa.

IV.- Conclusions provisionals.

Tenint en compte aquests paranys i criteris, suggereixo unes conclusions provisionals i faig algunes preguntes per enfocar la llarga marxa que ens espera.

1.- En primer lloc penso que cal assumir el debat científic, filosòfic i teològic sense por, amb una escala de valors honesta, una economia social justa i una política a favor de tothom. Això demana temps, serenitat i amor.

2.- Opino que paga la pena tenir una actitud oberta davant la fabricació de placenta artificial per adequar la gestació del fetus prematur i, d'aquesta manera, salvar la seva vida. Aquest discerniment ha d'assegurar que la fabricació artificial sigui una acció que, tot assumint un risc, sigui honesta i busqui l'efecte positiu de salvar unes vides.

3.- Una cosa ben diferent és la pretesa creació de vida artificial. Em plantejo unes qüestions per encetar correctament el debat entre la ciència, la filosofia i la teologia:

- La ciència ha de fer tot el que pot fer tècnicament i econòmicament? Per experiència sabem que la ciència que serveix per salvar vides també ha fabricat bombes atòmiques i altres dispositius que poden servir per a un suïcidi col·lectiu de la humanitat. Compte a ignorar la manipulació dels poders establerts invisibles, perquè tenim el perill de fer real el somni hitlerian de seleccionar una raça humana superior dominadora de tota l'espècie humana.

- Com hem d'administrar els escassos mitjans econòmics per compaginar correctament el bé individual i el bé comú?

- És assenyat pensar que és possible viure sense límits, el més evident dels quals és la mort?

Investigació per salvar vides

JOSEP MARIA FORNÉ
PROFESSOR DE FILOSOFIA

La notícia és que Barcelona lidera un projecte europeu per reproduir les condicions del fetus a l'úter fora de la mare. Això seria beneficiós per un tres per mil d'acabats de néixer, i no només garantiria la seva supervivència sinó que milloraria molt la qualitat de vida posterior als nascuts prematurament. Si el naixement s'ha produït per sota de les 26 setmanes de gestació, no només és molt complexa la supervivència sinó que si així és, molt probablement, quedaran seqüeles al llarg de la vida d'aquelles persones. Si s'aconsegueix reproduir les condicions de gestació de dins de l'úter de la mare amb placentes artificials, llavors aquests aspectes negatius desapareixen. A més, no es tracta només de corregir les condicions biològiques, sinó també les que faciliten un desenvolupament correcte a nivell cognitiu.

Per assolir aquests objectius cal molta investigació científica i molt desenvolupament i molta cooperació tecnològica. Cal que intervinguin molts científics i enginyers, col·laborant i fent avançar els nostres nivells de coneixement i desenvolupament tecnològic, a més del creixement de l'economia qualificada que això suposa. És, per tant, una bona notícia. Ben cert, però això no impedeix que en puguem fer consideracions de caràcter reflexiu, i fins i tot valoratiu. Al cap i a la fi, potser no tot el progrés humà es resol en progrés científic, tecnològic, ni econòmic.

Faig una reflexió, per acabar amb alguna valoració. El desenvolupament tecnològic, fill de la separació entre ciència i filosofia i l'aparellament entre ciència i tecnologia que suposa la ciència moderna que neix el segle XVII, ens porta a esborrar la frontera entre el natural i l'artificial. Els enginyers creats per l'ésser humà ens han portat a una gran millora en les comoditats a l'hora de viure, però sobretot ens han aportat una possibilitat de supervivència al gènere humà impensable en segles anteriors. Si avui hi ha fam al món no és pas per manca de recursos tecnològics, sinó per falta de justícia social a l'hora de distribuir la riquesa. De fet ja produïm tant aliment com perquè ningú passi gana al món. Només amb el que llencem uns, els altres deixarien de passar gana. Gana, que fins no fa tantes dècades encara existia en bona part del nostre entorn geogràfic. Ara només és qüestió de criteris de distribució econòmica perquè el món deixi de tenir aquesta xacra.

Per arribar a aquests nivells de producció alimentària ha calgut desenvolupar una tecnologia que produeix aliments que a vegades diem que han perdut aquell sabor natural. De fet s'ha generat tot un mercat al voltant dels aliments naturals i ecològics. És que no són naturals els altres, els manipulats artificialment? Hi ha frontera entre el tomàquet produït amb mutacions genètiques de laboratori –artificial– i el tomàquet “natural”, per posar un exemple?

A més a més, ara ja estem a altres nivells de superació de la frontera entre el natural i l'artificial en tant que produïm enginyers que ens fan ser éssers bionics o fins i tot en la reproducció d'éssers humans. La notícia que encapçala aquest article va en aquesta direcció. De la mateixa manera que no renunciarem a la millora de condicions de vida en les nostres existències, gràcies a la tecnologia, tampoc ho farem ara en la reproducció de vida per consideracions com la que suposa esborrar la frontera entre natural i artificial.

Però, l'ètica és com aquella pedra a la sabata que per petita que sigui fa la seva nosa. Aquest és el significat literal d'escrúpul. Així, malgrat que no renunciem ni renunciarem a les comoditats que ens aporta la tecnologia, com esmorteïrem l'escrúpul que ens posen ecologistes, moralistes i altres espècies d'istes primmirats? Quins són els seus arguments? Els arguments dels naturalistes, altrament dits ecologistes, són que el preu de manipular la natura es paga. Els arguments dels moralistes assenyalen els perills de deshumanitzar-nos. De fet ja es parla obertament

de la superació de l'humà amb el transhumà –humà combinat amb tecnologia– i el post humà –tecnologia humanitzada–. Tenen fonament aquests arguments? Clar que en tenen. Una altra cosa és si cal considerar-los. La proposta que us faig és que cal escoltar-los i considerar-los però en la mesura que no ens aturin el progrés científic i tecnològic, sabent de la mà de Kant, que una cosa és el progrés científic i el tecnològic i altra cosa és el progrés moral. No caiguem en el parany de creure que perquè esborrem les fronteres entre el natural i l'artificial ens fem millors persones. Tampoc tot ho ha de ser l'economia, i l'ètica ha de tenir el seu lloc. ■

